

**Kongregacja Instytutów Życia Konsekrowanego
i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego**

INSTRUKCJA O WSPÓŁPRACY INSTYTUTÓW W DZIEDZINIE FORMACJI

skrót

Nr 3

Współpraca między zgromadzeniami w dziedzinie formacji wyrosła z potrzeby udzielenia odpowiedzi na wyzwania związane z konkretnymi sytuacjami i ze szczególnych potrzeb pedagogicznych. Początkowo rozwijała się głównie tam, gdzie rodziny zakonne miały ograniczoną liczbę kandydatów bądź z powodu spadku powołań, bądź też dlatego, że powołania były pierwszymi owocami pracy apostolskiej w młodych Kościołach. Dodatkowo odczuwano brak formatorów i odpowiedniej liczby osób odpowiednio przygotowanych do nauczania. Sytuacja taka skłoniła liczne zgromadzenia do połączenia sił w celu zapewnienia swoim członkom pełniejszej i głębszej formacji.

Przypis 7:

Przez „międzyzakonne centra formacji” [inter-institute centers of formation, inter-congregational centers] rozumie się różne formy współpracy w dziedzinie formacji między instytutami zakonnymi.

Nr 3 c.d.

Coraz więcej instytutów dąży do zapewnienia swoim młodym członkom, pozostającym w okresie formacji, jak najbardziej kompletnego procesu edukacyjnego. W swoich wspólnotach formacyjnych poszczególne zgromadzenia nadal przekazują młodym osobom duchowe dziedzictwo własnego instytutu. Jednocześnie odczuwają potrzebę przekazywania członkom tych elementów, które zawsze tworzyły cenne wspólne dziedzictwo życia zakonnego, a których bogactwo wyrasta z wielowiekowego doświadczenia Kościoła, jak również z palących potrzeb i oczekiwań naszych czasów. Głęboka i integralna synteza tych wszystkich elementów jest zadaniem bardzo złożonym, zadaniem, które nie zawsze potrafią podjąć formatorzy i wykładowcy jednego zgromadzenia.

Tworzenie międzyzakonnych centrów formacji, odpowiednio prowadzonych, jest pozytywnym znakiem i pomaga w budowaniu świadomości kościelnej komunii w różnorodności powołań i charyzmatów i w wielości form posługi w ramach misji Kościoła. Ojciec Święty Jan Paweł II stwierdził: „Aby zabezpieczyć nowe pokolenia, osoby odpowiedzialne za formację, i wszystkie osoby zakonne posiadające odpowiednie przygotowanie, zarówno mężczyźni, jak i kobiety, rozpoczęliście wiele form współpracy” (John Paul II, Message to the XIV General Assembly of the Conference of Religious of Brasil, 11 July 1986, n. 2. Found in *L'Osservatore Romano* (English version) 1986, n. 35,

p. 2). W ten sposób możliwe jest „wykorzystanie wkładu najlepszych współpracowników z różnych Instytutów, aby tworzyć ośrodki służące wszystkim, które nie tylko pomogą przezwyciężyć ewentualne ograniczenia, ale także zapewnią właściwy poziom formacji do życia konsekrowanego” (tamże, nr 4; cyt. w: *Vita consecrata*, nr 53)

Wysokiej jakości programy formacyjne są nieodzowne do wykonywania przez Instytut jego misji w świecie, który stawia fundamentalne pytania o wiarę i życie konsekrowane w aspekcie zagadnień naukowych, humanistycznych, etycznych i religijnych.

Formacja: Nieprzekazywalne prawo i obowiązek każdego instytutu

Nr 7

7.1 „Główna odpowiedzialność za formację osoby konsekrowanej należy z mocy prawa do każdego Instytutu” (cf. can. 587.1, 646, and 659)].

7.2 „Rzeczywiście, biorąc pod uwagę fakt, że podstawowa i stała formacja w odniesieniu do własnego charyzmatu jest odpowiedzialnością Instytutu, międzyzakonne centra formacji nie mogą w pełni podołać zadaniu ciągłej formacji członków. Formacja ta [w centrach formacji] musi być przepojona, w wielu aspektach, cechami właściwymi dla charyzmatu każdego Instytutu” (John Paul II, Address to the Bishops of Northeast Region II of the National Conference of Bishops of Brasil, 11 July 1995. Found in *L'Osservatore Romano* (English version) 1995, n. 29, p. 5.)]

Kiedy Kodeks Prawa Kanonicznego mówi o formacji w ścisłym sensie, odnosi się wyłącznie do formacji osoby konsekrowanej prowadzonej w kontekście jej własnego Instytutu. (por. can. 646-53 dla formacji w nowicjacie; can. 659-60 dla formacji profesów czasowych; can. 661 dla formacji stałej). Nie wyklucza to, jednakże, możliwości współpracy, która została zauważona i do której zachęcił Jan Paweł II w Adhortacji apostołskiej *Vita consecrata*. Stwierdził w niej: „w perspektywie komunii, otwartej na wyzwania naszej epoki, Przełożeni i Przełożone, ‘działając w porozumieniu z Episkopatem’, niech starają się ‘wykorzystywać wkład najlepszych współpracowników z różnych Instytutów’” (nr 53).

Współpraca i solidarność w formacji

7.3 Życie zakonne osiągnęło głębszą świadomość niepowtarzalności każdego z charyzmatów, jego szczególnej roli eklezjalnej, ale również cech i zobowiązań wspólnych wszystkim Instytutom.

Formacja ma solidny wspólny korzeń. Jest nim działanie Boga Ojca, który formuje w osobie powołanej obraz swojego Syna.

Konkretnym wyrazem współpracy i solidarności między rodzinami zakonnymi jest inicjatywa, obecnie rozszerzająca się w różnych kontekstach, tworzenia międzyzakonnych centrów formacji.

Międzyzakonne centra formacji

Nr 9

Zasady ogólne:

- formacja jest integralnym procesem, którego elementy wzajemnie się przenikają;
- przygotowanie intelektualne jest nieodzownym wymiarem formacji; Centra Formacji powinny prowadzić zajęcia o wysokiej jakości, aby przyczynić się do integralnego rozwoju studentów;
- międzyzakonny charakter Centrów Formacji wymaga podkreślania tych aspektów, które są wspólne dla wszystkich. Jednocześnie współpraca i solidarność wymagają poszanowania i doceniania różnorodności.

Nr 10

Przez swoje kapituły i wyższych przełożonych Instytuty są odpowiedzialne za określenie w swoim własnym *Ratio* zasad i norm formacji, także za udzielanie misji formatorom i wykładowcom, jak również za zapewnienie, że proces formacyjny będzie przebiegał w zgodzie ze specyfiką i misją Instytutu oraz z uwzględnieniem norm prawa. Kiedy przełożeni podejmują decyzję o wysłaniu członków swojego Instytutu do międzyzakonnego centrum formacji, nie przekazują innym swojej własnej odpowiedzialności, lecz sami nadal ją podejmują „z pełną odpowiedzialnością jako opiekunowie i nauczyciele”.

W każdej z form współpracy międzyzakonnej konieczne jest utrzymanie niezbędnego odróżnienia wspólnoty formacyjnej od międzyzakonnego centrum studiów. Wspólnota formacyjna jest pierwszym punktem odniesienia, którego nie jest w stanie zastąpić centrum studiów. [...] Pogłębianie utożsamienia z charyzmatem osiąga się na pierwszym miejscu przez żywy kontakt z formatorami i z braćmi i siostrami, z którymi dzieli się to samo doświadczenie życia, te same wyzwania ze strony społeczeństwa i te same tradycje Instytutu.

Przełożeni mają zapewnić [członkom formującym się w centrach formacji] regularne i intensywne okresy formacji i życia wspólnotowego w swoim własnym Instytucie.

Nr 11

Formalne ustanowienie międzyzakonnego centrum formacji wymaga pisemnej zgody Ordynariusza miejsca.

Współpraca na różnych etapach formacji

Formacja na etapie profesji czasowej

Nr 17

Inicjatywy międzyinstytutowe mają na celu prowadzenie szkolenia młodych osób zakonnych w aspekcie ich konsekracji i pogłębienia ich formacji duchowej, doktrynalnej i pastoralnej,

przy zwróceniu szczególnej uwagi na historię, teologię i misję życia konsekrowanego, jak również na ich przygotowanie pastoralne.

Studium powinno obejmować dyscypliny teologiczne i pogłębienie biblijnych fundamentów powołania do radykalnego naśladowania Chrystusa. Oprócz tego potrzebna jest dobra znajomość środków, które prowadzą do ludzkiej i chrześcijańskiej dojrzałości. [...] Uwzględnić trzeba również nauki humanistyczne, które przyczyniają się do dojrzałości w Chrystusie osoby ludzkiej.

Wymienione wcześniej cele mogą być realizowane w wyspecjalizowanych centrach studiów [...] lub na drodze inicjatyw czy kursów, które są bardziej dostępne, czy to z powodu poziomu studiów, czy ze względu na potrzebę udziału w kursach na poziomie podstawowym, lub też ze względu na krótki czas możliwego zaangażowania.

Współpraca między Instytutami ma szczególne znaczenie w przypadku inicjatyw czy kursów, których celem jest przygotowanie do profesji wieczystej. Na tym etapie formacji formatorzy powinni uczestniczyć w przygotowaniu programu, jak również w jego przeprowadzeniu i ocenianiu. Takie zaangażowanie będzie korzystne dla ich własnej odnowy w perspektywie odpowiedzialności za formację i będzie inspirujące dla innych osób zakonnych, aby odpowiadały bardziej efektywnie na oczekiwania ludzi młodych.

Zakonnicy, którzy podejmują studia w innych ośrodkach, szczególnie ośrodkach świeckich (uniwersytetach, akademiach), [...] w międzyzakonnych centrach formacji mogą integrować swoją formację, szczególnie uczestnicząc w zajęciach z teologii i z zagadnień pastoralnych.

Rzym, 8 grudnia 1998, Uroczystość Niepokalanego Poczęcia NMP

Eduardo Card. Martínez Somalo, *Prefect*

Piergiorgio Silvano Nesti, *Secretary*

Tłum. z języka angielskiego *Piotr Ślęczka SDS*

Zob.

http://www.vatican.va/roman_curia/congregations/ccsclife/documents/rc_con_ccsclife_doc_08121998_inter-formation_en.html

Nr 3:

The establishment of inter-congregational centers of formation, properly carried out, is positive and helps build an awareness of ecclesial communion in the variety

of vocations and charisms and the multiple forms of service in the mission of the Church. His Holiness, Pope John Paul II, has said: “in order to assure the new generations, those responsible for formation, and all men and women religious of an adequate preparation, you have begun many forms of cooperation”.(8) In this way, it is possible to “take advantage of the work of the best collaborators of each institute and offer services that not only help to overcome eventual limitations, but that create a valid style of formation to religious life”.(9)

In the same message, the Holy Father also emphasizes that these inter-institute initiatives “will at the same time help to make the most of specific charisms, developing communion and the awareness of complementarity in fraternity, and extending the horizons of charity to the universal Church and the entire local Church”.(10)

Nr 4

Of fundamental importance for creating an atmosphere which helps in the living and deepening of the call to consecrated life, however, is the presence of the formators in these initiatives, and the smooth meshing and complementarity of the inter-congregational program with the programs of the individual institutes.

Nr 7

7.1. Every institute has a primary responsibility for its own identity. In fact, “the charism of the founders, an experience of the Holy Spirit transmitted to their disciples to be lived, safeguarded, deepened, and constantly developed by them, in harmony with the Body of Christ continually in the process of growth”,(15) is entrusted to each institute as its original patrimony for the benefit of the entire Church.(16) Cultivating their own identity in “creative fidelity”,(17) then, means harmoniously blending in the life and mission of the People of God, the gifts and experiences which enrich it,(18) as well as taking care that religious not “become part of the life of the Church in a vague and ambiguous way”.(19)

Nr 8

collaboration finds its soul in the pneumatic-mysterious dimension of the Church from which, by the work of the Spirit, arises the multiplicity of charisms and toward whose communion and mission the life and missionary mandate of the institutes converge. It is founded on the richness, vitality, and beauty of the Church,(31) and it is fruitful because the various charismatic initiatives complement and illumine one another; one uncovering for the other its own gifts by being together and by sharing,(32) in fraternity.

Experience gathered suggests that, when this collaboration is well done, it contributes to a greater appreciation of the charism of one's own institute as well as that of others, manifests concrete solidarity among communities which are richer and poorer in both members and means, offers an eloquent testimony of the communion to which the Church is called by divine vocation, and helps formation achieve the level and breadth that the mission of religious life requires in today's world.

Nr 11

All inter-institute initiatives should be run directly by a team, under the responsibility of one person, who enjoys assured stability and is competent in formation.

Nr 18

Inter-institute collaboration can be helpful for organizing temporary and permanent services which should give new impulse to the spiritual life, to theological-pastoral updating, and to a renewed professional training for carrying out the responsibilities entrusted. It will give an important place to deepening the general lines and pastoral priorities of the Church for carrying out better her mission of evangelizing today's world. Hopefully, religious families will offer their best trained members for this purpose.

IV. INTER-INSTITUTE COLLABORATION FOR THE FORMATION OF FORMATORS

The service of formation

Nr 23

“Notwithstanding the great apostolic demands and the urgent situations in which religious families are working, careful attention in the selection and preparation of those responsible for formation remains a top priority. This ministry is one of the most difficult and delicate... Young men and women above all need teachers who will be for them: men and women of God, respectful discerners of the human heart and the ways of the Spirit, capable of responding to their needs for greater interiority, experience of God, fraternity and initiation to their mission. Those responsible for formation must know how to teach discernment, docility and

obedience, reading the signs of the times and people's needs, teaching their charges to respond to those needs with solicitude and courage, in full ecclesial communion". (107)

Careful choice and solid preparation of formators

24. Major Superiors, as their primary responsibility, should choose future formators carefully so that a religious family have available members qualified for such a ministry. The criteria for choosing, the qualities required, the preparation and updating should be defined by the norms proper to each institute and developed in the *Ratio Institutionis*.

Major Superiors should offer the formators programs and opportunities which assure the necessary theological and pedagogical formation, spiritual formation, competence in the human sciences, and specific training for the tasks to be carried out on the journey of formation. Formators should be expert particularly in the matters which refer to the spiritual patrimony of the founder or foundress.

This Dicastery again urges religious families to continue developing efforts toward the adequate preparation of those responsible for initial and continuing formation.

Inter-institute collaboration

25. The experiences of inter-institute collaboration reveal a broad panorama of models in the preparation of formators. There are centers at the level of university or comparable institutions with systematic programs offering the possibility of academic degrees or degrees recognized by the Congregation for Catholic Education; intensive courses spread over a year or a semester, designed for formators at the beginning of their charge as well as for those already serving in formation communities. There are courses for updating, regular meetings for formators engaged in the same phase of formation and sessions of study, exchange, and reflection on specific educational topics. Many of these courses are organized by the Conferences of Major Superiors, others by a consortium of institutes, or are initiatives promoted by specialized centers or by university Faculties.

Given the urgent need for qualified formators, this Dicastery invites institutes to intensify inter-institute collaboration, making available for each other programs, experiences, and, to the extent possible, even the most qualified personnel for mutual enrichment in benefit of the institutes, of the Church, and of her mission in the world. (108)

Courses

26. Among the criteria which guide the organization of such courses, we underline the following:

b) The courses

– should develop the ability to accompany another spiritually, pedagogically, and psychologically; the purposes of these and the levels of intervention differ, even though they converge in the integral maturing of the person consecrated to God. They should offer skills for handling and knowing how to face particular situations and personal problems, with the help of experts when necessary.